

¡BOMBA!

Hay poco qué celebrar,
mucho es hoy triste recuerdo;
toca llegar a un acuerdo,
y a indígenas escuchar

K'intsil

Lunes 10 de agosto de 2020

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 6 · NÚMERO 1291 · www.lajornadamaya.mx

KAJO'OBÉ', "MIXBA'AL KU K'IIMBESIKO'OB", KU YA'ALIK MÁAK JACH KAAMBANAJA'ANO'OB

REPORTEROS LJM / P 3 TAK 7

PERIODISMOE' UNAJ U T'ANIK YA'ABACH T'AAN: MARDONIO CARBALLO

Oochel Rodrigo Díaz Guzmán

U meyajil periodismoe' uanj u t'anik je'el ba'axak t'aanil yaan ti' u lu'umil México, tu'ux ya'ab máasewal t'aano'ob yéetel kaajo'ob kuxa'ano'ob, tumen wa ma'e' táan u p'a'atal paachil tuukul yaan ti'al u su'utul le lu'uma', jump'éeel kúuchil tu'ux ka páatak u yantal t'aan ti' tuláakal máak kaja'ani', beey tu ya'alaj le saabadóo máanika', Mardonio Carballo, máax jo'olbesik Dirección General de Culturas Populares,

Indígenas y Urbanas de la Secretaría de Cultura (SC) ti' u lu'umil México. Beey tu ya'alaj ka tu jo'olbesajil u súutukil u káajsa'al u meyajil Foro Prácticas sanas del periodismo en un país pluricultural, beeta'an tumen le mola'ayo', tu k'iinil sábadó yéetel domingo máaniko', ti'al u chíimpolta'al u máan u k'iinil Día Internacional de los Pueblos Indígenas.

ÁNGEL VARGAS / P 5

UNAJ U YÁAX CHÍIMPOLTA'AL U KUXTAL KAAJO'OB, TS'O'OKOLE' K'IIMBESAJ

Jo'oljeak, 9 ti' agosto, máan u k'iinil u Máasewal Kaajilo'ob Yóok'ol Kaab, beey úuchik u je'ets'el tu ja'abil 1993 tumen u múuch'kabil Asamblea General de las Naciones Unidas. Yóok'lale', ya'abach mola'ayo'ob, u ya'abile' ti' u taal ti' jala'achile', ku beetiko'ob jejeláas meyajo'ob, cha'ano'ob, tsikbalo'ob yéetel uláak' ba'alo'ob ti'al bin u chíimpolta'alob.

Ti' le k'iino', yéetel le ku taal tu paache', u máasewal kaajilo'ob Méxicoe' ku jach nojba'alkúunsa'alob tumen jump'éeel lu'um chéen ku ch'a'ak u k'aaba'ob ti'al u beetik koonol, ts'o'okole' ku k'a'abéetkunsiko'ob ti'al u ts'a'abal ilbile', jach ki'imak u yóol le noj lu'uma' yéetel tuláakal u jejeláasil kuxtal ku s'ijil weye', ba'ale' kex tumen táan u beeta'al ba'al beyo', le bix kuxa'an máasewal kaajo'obe' ma' táan u k'éxel mix jump'fit: láayli' ti' yano'ob ich óotsilil, péech' óolalil, ku to'okol u k'áaxo'ob, ma' táan u páajtal u kaniko'ob xook mix ts'íib, ku loobilta'alo'ob, ichil uláak' ba'alo'ob.

Ba'ale', unaj u yáax ts'aatáanta'al u páajtalil kaajo'ob, ts'o'okole' wa ku páajtale', k'iimbesej. Yáaxe' najmal u jach ila'al bix kuxa'an kaajo'ob: ma' táan u páajtal u yantal jejeláas kuxtal yéetel tuukulo'ob wa ku je'ets'el a'almaj t'aano'ob ku p'atiko'ob paachil yéetel ma' táan u chíimpoltiko'ob bix u ch'a'anuktiko'ob yéetel bix u jets'iko'ob kuxtal.

U k'iimbese'al máasewal kaajo'ob tumen u muuk'il Jala'ache' ku kúulpachkúunsik ba'ax ku beetik saansamal, ts'o'okole' je'el bix jeets'el u máan yóok'ol kaajo'obe', beyxan u tu'ubsik je'el ba'axak chíimpolal ka u yóot u beetej tumen ma'atech u k'amik mix ba'al ti' le ku beetik máasewalo'ob kex tumen úuch yanako'ob te'e lu'uma'.

SASIL SÁNCHEZ CHAN / P 2